

Доклад за данъчните разходи

2016 г.

Дирекция „Данъчна политика“

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	3
I. ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ - СЪЩНОСТ	4
II. ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ В БЪЛГАРИЯ .	4
III. ПРОЦЕС НА ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ	5
IV. ДЕФИНИЦИЯ ЗА ДАНЪЧЕН РАЗХОД	5
V. ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ - СЪЩНОСТ	6
VI. ДЕФИНИРАНЕ НА ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ В БЪЛГАРИЯ	7
6.1. Данъчен стандарт за данъци върху печалбите и доходите	7
6.2. Данъчен стандарт за данъци върху потреблението – данък върху добавената стойност и акцизи.....	8
VII. МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ	8
VIII. ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ.....	9
8.1. Общ размер на данъчните разходи.....	9
8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци	11
8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки	12
1. Данъчни мерки по данъка върху добавената стойност.....	12
2. Данъчни мерки по акцизите	13
3. Данъчни мерки по корпоративните данъци.....	14
4. Данъчни мерки по данъците върху доходите на физическите лица	16
8.4. Оценка на данъчните разходи по цели.....	17
8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори	18
8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели	19
IX. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПРОЦЕСА ПО ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ	21
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	21

ВЪВЕДЕНИЕ

Данъчната политика е в основата на икономическата и фискалната политика на държавата и е важен инструмент за регулиране на макроикономическите пропорции. Политиката в областта на данъците освен като ключов елемент на фискалната политика, следва да се разглежда и като важен лост за насърчаване на преките чуждестранни инвестиции, икономическия растеж и заетостта.

Основната цел на данъчната политика е да формира обхвата на данъчното облагане по такъв начин, че да гарантира висока ефективност и прозрачност на данъчната система. Ефективността на данъчната система се свежда до осигуряване на фискалните нужди на държавата, като същевременно се запази възможно най-високият икономически растеж и се осигури подходящ жизнен стандарт на обществото.

Този компромис между фискални, икономически и социални цели се постига чрез диференциране на обекта на данъчно облагане (потребление, приходи или имущество) и конструирането на самите данъци, включително данъчна основа, данъчни ставки и преференции. Прилагането на такива решения дава възможност за по-голяма гъвкавост на обхвата на данъчното облагане и стимулиране на поведението на данъкоплатците в съответствие с очакванията на държавата. От една страна, тези решения представляват преференции за специфични групи данъкоплатци, а от друга страна, те лишават държавата от част от потенциалните данъчни приходи или, с други думи, държавата се отказва от част от данъчните приходи, за да постигне определена икономическа или социална цел.

Българската данъчна система предвижда редица данъчни преференции, целта на които е да стимулират поведението на данъкоплатците в подкрепа на развитието на определени региони, избрани икономически отрасли и специфични видове дейност, или промяна на прогресивните черти на данъчната система. Данъчните преференции, от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други. Общата характеристика на различните форми на данъчни преференции е намаляване на данъчното задължение и следователно намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета.

Загубите от данъчни приходи, възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции, се възприемат като данъчни разходи.

Данъчните разходи де факто са заместител на бюджетните разходи, а при определени условия могат да бъдат алтернатива за директни трансфери от държавния или общинския бюджет.

За разлика от бюджетните разходи, които са предмет на задълбочен анализ, наблюдение и контрол, данъчните разходи много често са извън обхвата на този контрол. Една от основните причини е, че бюджетните разходи обикновено са представени в един единствен нормативен документ, докато данъчните разходи са разпръснати в различни данъчни закони, често скрити, трудни за анализ и оценка.

Подобна ситуация нарушава прозрачността на финансовото управление на държавата и създава риск от неправилно разпределение на публичните средства. Ето защо оценяването на данъчните разходи е от ключово значение за оформяне на фискалната политика на страната. Оценяването на данъчните разходи от една страна създава възможност за правилното разпределение и преразпределение на публичните средства, а от друга страна представлява отправна точка за оценка на ефективността на отделните данъчни разходи и данъчната система като цяло.

I. ДОКЛАД ЗА ДАΝЪЧНИТЕ РАЗХОДИ - СЪЩНОСТ

Изготвянето на доклади за данъчните разходи има дългогодишна традиция в повечето държави-членки на Европейския съюз и държавите-членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

Годишните доклади за данъчните разходи се изготвят и публикуват с цел осигуряване на прозрачност на разпоредбите регламентиращи данъчните преференции.

В редица държави-членки на Европейския съюз изготвянето на доклади за данъчните разходи е регламентирано със закон, поради което тези доклади са пряко свързани с държавния бюджет и представляват част от бюджетния процес.

Докладите за данъчните разходи обикновено се изготвят ежегодно, но има и изключения, като в някои държави доклад се изготвя на две или три години.

II. ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАД ЗА ДАΝЪЧНИТЕ РАЗХОДИ В БЪЛГАРИЯ

В България доклад за данъчните разходи се изготвя за седми път. Първият доклад за данъчните разходи обхваща тригодишен период (2007-2009 г.). Вторият доклад за данъчните разходи обхваща двегодишен период (2010-2011 г.). С третият доклад за данъчните разходи за 2012 г. се въвежда изготвянето на ежегодни доклади за данъчните разходи. Последният публикуван е за 2015 година.

В националното законодателство съществува задължение за изготвяне на доклад за данъчните разходи съгласно разпоредбите на чл. 16, ал. 4 от Закона за публичните финанси, и с изготвения доклад се цели, от една страна, увеличаване на прозрачността на публичните финанси, а от друга страна информираност на обществото относно системата от данъчни преференции и тяхната стойност.

Настоящият доклад за данъчните разходи обхваща количествена оценка на различните видове данъчни преференции и облекчения за 2016 година.

В доклада са включени данъчните разходи по видове данъчни мерки (преференции), свързани с данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни доходни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

Данъчните разходи, представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митническите декларации,

предоставени от Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“, както и на база на статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

III. ПРОЦЕС НА ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Процесът на изготвяне на настоящия доклад за данъчните разходи включва следните основни етапи:

- Изготвяне на списък с действащите данъчни преференции в Закона за данък върху добавената стойност, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица за 2016 година;
- Дефиниране на понятието данъчен разход;
- Дефиниране на понятието данъчен стандарт по видове данъци;
- Идентифициране кои от данъчните преференции са данъчни разходи и кои от тях са част от данъчния стандарт;
- Изготвяне на списък с данъчните разходи за 2016 година;
- Избор на методи за оценка на данъчните разходи;
- Анализ на наличната информация и източници на информация за оценка на данъчните разходи;
- Изготвяне на оценка на данъчните разходи;
- Препоръки за усъвършенстване на процеса на изготвяне на доклад за данъчните разходи.

IV. ДЕФИНИЦИЯ ЗА ДАНЪЧЕН РАЗХОД

Данъчните преференции от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други.

Под данъчна преференция се разбира разпоредба от данъчното законодателство, в резултат на която се намалява данъчната основа или сумата на дължимия данък. Основна характеристика за всички форми на данъчни преференции е, че намаляват данъчното задължение и следователно, водят до намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета. Загубите от данъчни приходи възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции се възприемат като данъчни разходи.

Въпреки, че съществува много тясна връзка между данъчните преференции и данъчните разходи, определението за данъчна преференция не е достатъчно изчерпателно за целите на идентифицирането на данъчните разходи.

Идентифицирането на данъчните разходи е сложен процес, но е необходимо условие за определяне на тяхната стойност. Следва да се отбележи, че не всички данъчни решения, които са мерки за данъчни преференции са истински данъчни разходи. Някои от данъчните мерки са въведени с цел рационализиране на данъчната система, намаляване на разходите за администриране на данъци или са резултат от международни задължения или задължения във връзка с членство в Европейския съюз.

Анализът на докладите за данъчни разходи на други държави, както и проучването на редица публикации на международни организации, водят до извода, че не съществува единно и общоприето определение за данъчен разход. Това се дължи, от една страна, на съществените различия в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на използвания от тях подход към функцията на данъчните разходи.

Една голяма част от държавите, изготвящи периодични доклади за данъчните разходи, са възприели дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Според ОИСР „Данъчният разход е трансфер на публични ресурси, който се постига чрез намаляване на данъчните задължения по отношение на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) вместо чрез директен разход“.

За целите на изготвяне на първия доклад за данъчните разходи беше възприета дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. В доклада беше препоръчано да се приеме национална дефиниция за данъчен разход за целите на анализа и оценката на данъчните разходи в България.

Препоръката е отразена в Закона за публичните финанси в сила от 1 януари 2014 г., чрез въвеждане на определение на понятието „данъчен разход“.

По смисъла на §1, т.9 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси „Данъчен разход“ е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, който води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи за постигане на определена икономическа или социална цел.

За целите на изготвяне на настоящия анализ е възприето по-разширено определение за данъчен разход в сравнение с определението в Закона за публичните финанси.

Определение за данъчен разход

Данъчен разход е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, приложението на която от определена категория данъчно задължени лица води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи в сравнение с прилагането на данъчния стандарт за съответния вид данък за постигане на определена икономическа или социална цел.

V. ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ - СЪЩНОСТ

Дефинирането на данъчен стандарт е от съществено значение за определянето, дали една данъчна разпоредба представлява данъчен разход или е присъща характеристика на

данъчната система.

Световната практика показва, че не съществува един общоприет модел за данъчен стандарт поради различието в данъчните системи на отделните държави. Всяка страна сама определя данъчния си стандарт за целите на собственото си изследване и анализ.

VI. ДЕФИНИРАНЕ НА ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ В БЪЛГАРИЯ

В България няма прието универсално определение за данъчен стандарт.

Следва да се подчертае, че точното дефиниране на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) е много трудно, отчитайки факта, че всяка данъчна разпоредба следва да бъде много добре анализирана, за да се установи дали това е присъщ признак за даден данък или това е преференция за определена група данъкоплатци, дейности, икономически сектори и т.н.

Дефинирането на данъчния стандарт изисква да се посочат най-важните принципи на данъчното облагане, както и тези елементи на данъчната система, които в законовия смисъл може да са мярка за данъчни преференции, но на практика са част от данъчния стандарт и не следва да се считат за данъчен разход. Общите принципи за данъчната система са принципът на универсалност, всеобхватност и справедливост на данъчното облагане. Други елементи, които следва да бъдат признати като данъчен стандарт, това са стандартните данъчни ставки (ставката за данък върху добавената стойност, за корпоративен данък и данък върху доходите на физическите лица и др.), данъчната амортизационна система, възможността за намаляване на годишната данъчна основа (напр. със задължителните осигурителни вноски), както и принципите, заложи в правото на ЕС, които са задължителни за всички държави-членки.

Не е възможно да се определи един данъчен стандарт за всички данъци. Посочените по-горе принципи могат да бъдат приложими за всеки данък, но характерните особености на отделните данъци налагат необходимост от дефиниране на данъчен стандарт за всеки вид данък. По отношение на данъка върху добавената стойност и акцизите, които са хармонизирани на ниво ЕС и структурата им е резултат от Общностното право, се оставя много малка възможност на държавите-членки при крайното им оформяне.

За целите на настоящия доклад във връзка с идентифицирането на данъчните разходи и тяхната оценка е дефиниран данъчен стандарт по отношение на две категории данъци - данъци върху печалбите и доходите, и данъци върху потреблението.

6.1. Данъчен стандарт за данъци върху печалбите и доходите

Данъчният стандарт за данъците върху печалбите и доходите ще следва следните основни принципи:

- Универсалност на данъчното облагане - печалбите и доходите на юридическите и физическите лица са обект на облагане, независимо от осъществяваната икономическа дейност или региона, в който се осъществява;

- Пълнота на данъчното облагане – всяка печалба/доход е обект на облагане, независимо от източника им, категорията на платеща или предназначението на печалбата/дохода;
- Индивидуално данъчно облагане – облагане на отделно юридическо или физическо лице, което получава прихода или дохода;
- Годишно определяне на размера на данъците;
- Стандартни данъчни ставки за данъци върху печалбите или доходите;
- Данъчна амортизационна система.

Данъчните разпоредби, които отговарят на посочените по-горе принципи, следва да се разглеждат като данъчен стандарт и отправна точка за идентифициране на данъчните разходи. Данъчният стандарт ще включва и всички разпоредби, свързани с избягване на двойното данъчно облагане, т. е. освобождаване от облагане или прилагането на методите за освобождаване от облагане, регламентирани в двустранните спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, по които страна е Република България.

6.2. Данъчен стандарт за данъци върху потреблението – данък върху добавената стойност и акцизи

По отношение на ДДС и акцизите, данъчният стандарт ще следва принципите, задължителни за всички държави-членки на ЕС, и заложи в законодателството на съюза.

Задължителните освобождавания от облагане съгласно европейското законодателство са данъчен стандарт. Всички възможни опции за освобождаване от облагане, които не са задължителни за държавите-членки и са въпрос на национално решение, следва да се считат за отклонение от данъчния стандарт, т. е. за данъчен разход. Същото се отнася и за данъчните ставки. Данъчният стандарт включва стандартната (основна) ставка. Намалените данъчни ставки – за данък върху добавената стойност и акцизите, следва да се третират като данъчен разход. Разпоредба, която ограничава обхвата на данъчното облагане поради административни или контролни причини – например, освобождаване от облагане с акциз алкохолните напитки, произведени от физически лица за собствено потребление и, които не са предназначени за продажба, следва да се счита за данъчен стандарт, а не за данъчен разход.

VII. МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Необходимо условие за правилното разпределение на публичните средства е предварително да бъде определен точният им размер. За разлика от директните трансфери (бюджетните разходи) стойността на данъчните преференции не е известна предварително. Възможностите за определяне на точната им стойност в последствие (след края на финансовата година) също са ограничени, особено в случаите, когато няма изискване за подробно докладване на данъчните разходи в данъчните декларации.

Ето защо, определянето на стойността на данъчните разходи изисква оценки, извършени чрез прилагане на конкретна методология.

Най-често използваният метод за оценка на стойността на данъчните разходи е методът на преотстъпените приходи, който се свежда до оценка на суми, които не са платени в бюджета в резултат на съществуването на даден данъчен разход.

Други приложими методи са методът на получаване на приходи и методът на равностойността на разходите.

Методът на получаване на приходи се основава на оценка на сумите, които биха били платени в бюджета, ако определени данъчни разходи се елиминираха от данъчната система, но като се вземе предвид промяната в поведението на данъкоплатците, което е в резултат от елиминиране на разходите.

Методът на равностойността на разходите се състои в оценка на стойността на паричните разходи, които биха били необходими за финансиране на определена цел извън данъчната система (например, разходи за увеличаване на социалните помощи или субсидии за закупуване на нови технологии).

За целите на настоящия доклад е използван методът на преотстъпените приходи.

VIII. ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Данъчните разходи са оценени за 2016 година.

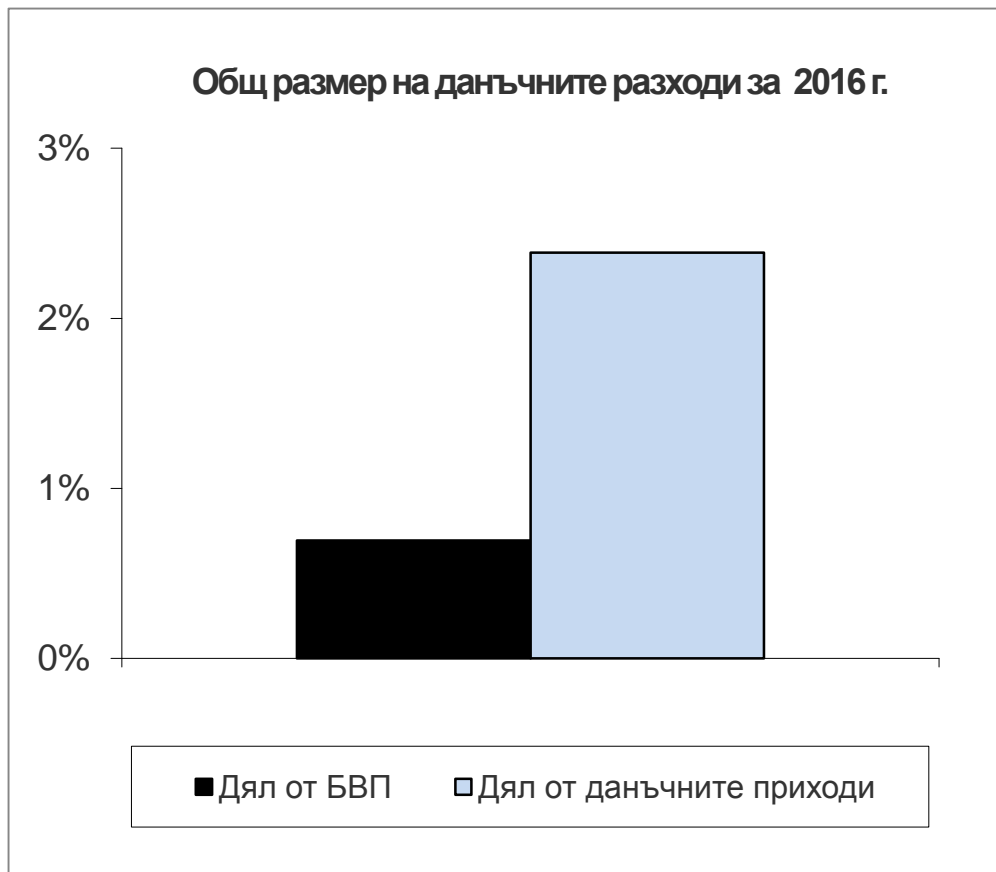
Данъчните разходи представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митническите декларации, както и на база на статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

Изготвена е цялостна оценка на данъчните разходи, която включва:

- общ размер на данъчните разходи;
- оценка на данъчните разходи по видове данъци;
- оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки;
- оценка на данъчните разходи по цели;
- оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори;
- оценка на данъчните разходи по получатели.

8.1. Общ размер на данъчните разходи

Година	Общ размер на данъчните разходи (в лева)	% от БВП	% от данъчните приходи
2016	641 987 825	0,69 %	2,39 %

2016 година

При данъчните разходи за 2016 г. се наблюдава нарастване в абсолютна стойност, дължащо се на намаление в броя на неоценените данъчни разходи. Това съответно дава отражение и върху процентното съотношение към брутния вътрешен продукт и данъчните приходи.

Анализът показва, че оценената загуба на приходи в резултат на данъчните разходи представлява по-малко от 1 % от БВП (0,69 % от БВП за 2016 г.).

За сравнение, държавите членки с най-висок дял на отчетените данъчни разходи към БВП са в: Италия - 8,1 %, Великобритания - 5,9 % и Испания - 5,5 %. Широкият диапазон в стойностите на показателя се дължи, от една страна, на съществуващите разлики в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на различните подходи и методи, използвани за оценка на данъчните разходи¹.

В държави, включително и в България, с широка данъчна основа и ниски данъчни ставки за данъците върху печалбите и доходите, данъчните разходи са малко на брой – до

¹ Източник - Tax expenditures in direct taxation in EU Member States http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2014/pdf/ocp207_en.pdf

40. Съответно, в страни с тясна данъчна основа или с високи данъчни ставки броят на данъчните разходи е няколко пъти по-висок и достига до 380.

8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци

Данъчните разходи са оценени по видове данъци – данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

2016 година

За 2016 г. са идентифицирани общо 40 броя данъчни разходи. Въз основа на наличната информация е определена стойността на 30 броя данъчни разходи (75 % от всички идентифицирани разходи). Неоценените данъчни разходи представляват 25 % от всички разходи.

Най-голям относителен дял заемат данъчните разходи по корпоративни данъци (49,5 %) следвани съответно от данъчните разходи по разходи по акцизите (22,9 %) и ДДС (18,2 %) и.

Вид данък	Брой данъчни разходи	Оценени данъчни разходи	Оценка – сума (в лева)	% от данъчните приходи
ДДС	2	1	117 070 175	0,44 %
Акцизи	7	7	147 131 684	0,55 %
Корпоративни данъци	20	11	317 735 254	1,18 %
Данъци върху доходите на физическите лица	11	11	60 050 711	0,22 %
Общо	40	30	641 987 825	2,39 %

2016 година

Анализа на източниците на информация за изготвяне на оценка на данъчните разходи с цел намаляване на дела на неоценените данъчни разходи показва, че едва една четвърт от данъчните разходи не могат да бъдат оценени. Липсата на оценка се дължи на факта, че в данъчните декларации не се съдържат необходимите данни или се съдържа обобщена информация, която не може да се използва, за да бъде надеждно оценен съответният вид данъчен разход.

В тази връзка, поради факта че не е налична детайлна и изчерпателна информация, която да отразява точното влияние на някои от данъчните разходи върху държавния бюджет, в ежегодните доклади количествената оценка на ефектите от тях не може да бъде представена. Това е отразено в полето сума, текстово – „Данъчният разход не е оценен“.

Например, в годишната данъчна декларация по чл. 92 от Закона за корпоративното подоходно облагане се съдържа обобщена информация за данъчно признатите разходи за амортизация за всички данъчни амортизируеми материални и нематериални

активи. Информацията в декларацията не е достатъчно детайлизирана, поради което не е възможно изготвянето на оценка на данъчните разходи по данъчни мерки “Ускорена данъчна амортизация до 50 % за машини и съоръжения” и “Ускорена данъчна амортизация (100 % годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност”.

От една страна, е необходимо опростяване на административните процедури, включително и на процеса, свързан с попълването и подаването на данъчните декларации, с цел намаляване на административната тежест и разходите на данъчно задължените лица. От друга страна, липсата на определена информация, свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци и данъците върху доходите на физическите лица, е пречка за определяне на действителния размер на данъчните разходи и за изготвянето на реалистичен доклад за данъчните разходи.

Препоръка: Информацията в годишните данъчни декларации следва внимателно да бъде анализирана, за да се определи дали част от нея може да отпадне и да бъде заменена с друга с оглед постигане на ефективен баланс за успешното реализиране на набеязаните цели.

8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки

Данъчните разходи са оценени по видове данъчни мерки по следните видове данъци - данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

1. Данъчни мерки по данъка върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните разходи по данъка върху добавената стойност е данъчният разход по данъчна мярка „Намалена данъчна ставка за настаняване в хотели и други подобни заведения”.

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от ДДС	Сума (в лева)
Специален ред за начисляване на ДДС при внос и 30-дневен срок за възстановяване на ДДС	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Намалена данъчна ставка (9 %) за настаняване, предоставяно в хотели и други подобни заведения ²	2007 ³	1,37 %	117 070 175
Общо		1,37 %	117 070 175

² От 2014 г. има промяна в методологията за изчисляване на ефекта от намалена ставка за настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения. Използвани са данни на НСИ.

³ Данъчната мярка е въведена от 2007 г. с намалена ставка от 7 % и от м. април 2011 г. е променена на 9 %.

2016 година

При съпоставяне на информацията по мярка „Намалена данъчна ставка (9 %) за настаняване, предоставяно в хотели и други подобни заведения“, се отчита ръст от 14,0 млн. лева (13,6 %) за 2016 г. спрямо предходната година. Фактори влияещи върху размера на данъчния разход за разглеждания период, по отношение на дейности свързани с настаняване в страната, са отчетените ръстове на годишна база съответно при приходите от нощувки в страната за 2016 г. (18,9 %) и общо разходите за туристически пътувания на лица на 15 и повече години през 2016 година (12,4 %)⁴.

2. Данъчни мерки по акцизите

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от акцизи	Сума (в лева)
Възстановяване на платен акциз върху алкохол и алкохолни напитки при употребата им за медицински цели	2006	0,003 %	121 970
Нулева акцизна ставка върху електрическата енергия за битови нужди	2007	0,45 %	21 516 825
Намалена акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и нулева акцизна ставка за природен газ, използван от потребители за битови нужди	2006 ⁵	0,88 %	42 045 195
Намалена акцизна ставка за етилов алкохол (ракия), произведен в специализиран малък обект за дестилиране в размер на 550 лв. за 1 хектолитър чист алкохол	2006	0,02 %	762 985
Намалена акцизна ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни	2009	0,06 %	2 927 153
Възстановен акциз върху закупен газьол, използван в първично селскостопанско	2006 ⁶	1,51 %	72 590 105

⁴ По данни на НСИ.

⁵ Данъчната мярка за акциз на природен газ, използван като гориво за отопление за стопански нужди е въведена през 2006 г. със ставка 0 лв. за 1 гигаджаул. През 2012 г. ставката е променена на 0,85 лв. за 1 гигаджаул.

⁶ През годините държавната помощ е била предоставяна и отчитана в различни форми. В периода 2010 г. - 2013 г. мярката е била отменена, след което се възстановява във вид на специален ред за приспадане на акциз срещу ваучери за гориво под формата на държавна помощ за земеделския сектор, до м. юни 2016 г. когато е отменена. Мярката продължава да действа като схема за държавна помощ „Специален ред за възстановяване на акциз върху закупен газьол, използван в първично селскостопанско производство“ регламентирана в чл. 47а от Закона за подпомагане на земеделските производители и чл. 45д от Закона за акцизите и данъчните складове.¹³

производство			
Нулева акцизна ставка върху въглищата и кокса при продажба на физически лица	2007	0,15 %	7 167 451
Общо		3,06 %	147 131 684

2016 година

В настоящия доклад е оценена мярка „Възстановяване на платен акциз върху алкохол и алкохолни напитки при употребата им за медицински цели“, с което се постига по-пълнен обхват на оценените данъчни мерки по акцизите. Нарастването в общата сума на данъчните разходи по акцизи се дължи на данъчна мярка „Възстановен акциз върху закупен газьол, използван в първично селскостопанско производство“, която заменя действащата преди това данъчна мярка „Възстановен акциз за дизелово гориво използвано от земеделските производители“. Мярката продължава действието си и през разглеждания период, като максималният размер предвиден в ЗДБРБ за 2016 г. е 84 млн. лева⁷.

За 2016 г. с най-голям относителен дял в данъчните разходи по акцизите са следните две данъчни мерки:

- „Възстановен акциз върху закупен газьол, използван в първично селскостопанско производство“ - 49,34% % от общия размер на данъчните разходи по акцизи за 2016 г.;
- „Намалена акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и нулева акцизна ставка за природен газ, използван от потребители за битови нужди“ - 28,58 % от общия размер на данъчните разходи по акцизи за 2016 година.

3. Данъчни мерки по корпоративните данъци

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от корпоративни данъци	Сума (в лева)
Данъчна ставка за данък, удържан за доходи от дивиденди и ликвидационни дялове - 5 %	2007	0,44 %	9 670 132
Освобождаване от облагане на доходите от разпореждане с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък на КИС, национални инвестиционни	2007	X	Данъчният разход не е оценен

⁷ Чл. 57. от Закон за държавния бюджет на Република България за 2016 г. - <http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=99252>

Доклад за данъчните разходи 2016 г.

фондове и дружества със специална инвестиционна цел			
Освобождаване от облагане с корпоративен данък на Българския червен кръст	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите - висшите училища	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите – БАН, Селскостопанска академия и други	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Преотстъпване до 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица	2007	0,46 %	10 064 590
в т.ч. данъчно облекчение, представляващо минимална помощ		0,15 %	3 318 010
в т.ч. в случаите на държавна помощ за регионално развитие		0,31 %	6 746 580
Преотстъпване до 60 на сто от корпоративния данък на регистрирани земеделски производители	2007	0,96 %	21 164 419
Преотстъпване на корпоративен данък на предприятия, наемащи хора с увреждания	2007	0,19 %	4 134 499
Преотстъпване 50 на сто от корпоративния данък на социални и здравноосигурителни фондове	2007	0,001 %	4 899
Ускорена данъчна амортизация (100 % годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Пренасяне на данъчни загуби	2007	10,75 %	236 579 408
Данъчно признати разходи за дарения	2007	0,13 %	2 810 203
Данъчно облекчение при наемане на безработни лица	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Преотстъпване 50 на сто от данъка върху приходите на бюджетни предприятия	2007	0,03 %	734 187
Освобождаване от облагане на социални разходи за ваучери за храна	2007	1,17 %	25 769 173
Ускорена данъчна амортизация	2007	X	Данъчният разход не е оценен

Данъчно признати разходи за стипендии	2007	0,02 %	391 276
Данъчно облекчение при подаване на годишна данъчна декларация и годишен отчет за дейността по електронен път, както и внесен корпоративния данък до 31 март на следващата година, но не повече от 1000 лв.	2007	0,29 %	6 412 469
Общо		14,44 %	317 735 254

Забележка: В данъчните мерки по корпоративните данъци е включен като данъчен разход “Пренасяне на данъчни загуби”. Пренасянето на данъчни загуби е данъчна преференция, но по-задълбоченият анализ на същността на данъчната преференция показва, че тя не би следвало да се включва и оценява като данъчен разход. За целите на настоящия анализ тази данъчна преференция е оценена като данъчен разход, поради високата ѝ стойност.

На годишна база мярката „Пренасяне на данъчни загуби“ отбелязва ръст от 16,3 %, който може да се обясни като остатъчен елемент на 5-годишния срок в пренасянето на данъчните загуби.

4. Данъчни мерки по данъците върху доходите на физическите лица

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от данъци върху доходите на физическите лица	Сума (в лева)
Данъчно облекчение за лица с намалена работоспособност	2007	0,86 %	25 240 723
Данъчно облекчение за лични вноски за осигурителен стаж при пенсиониране	2007	0,005 %	140 025
Данъчно облекчение за лични вноски за доброволно осигуряване и застраховане	2007	0,14 %	4 101 442
Данъчно облекчение за дарения	2007	0,01 %	332 794
Данъчно облекчение за млади семейства	2009	0,05 %	1 387 373
Данъчно облекчение за деца ⁸	2005	0,04 %	1 298 779

⁸ Данъчната мярка е въведена през 2005 г. и е действала до 2008 г., след което е отменена и отново възстановена през 2015 г.

Данъчно облекчение за деца с увреждания	2015	0,02 %	671 730
Данъчни преференции за еднолични търговци (преференции по ЗКПО, които могат да бъдат ползвани от ЕТ)	2007	0,16 %	4 596 955
Данъчни облекчения при прилагане на метод за избягване на двойното данъчно облагане „Освобождаване с прогресия“	От годината на влизане в сила на конкретното СИДДО с приложим метод „Освобождаване с прогресия“	0,17 %	5 143 690
Данъчно облекчение при подаване на годишна данъчна декларация до 31 март по електронен път, лицата ползват отстъпка от 5 на сто върху данъка за довносяне по годишната данъчна декларация, но не повече от 1000 лв., при условие че нямат подлежащи на принудително изпълнение публични задължения към момента на подаване на декларацията и данъкът за довносяне е внесен в срока до 30 април на годината	2007	0,07 %	2 059 087
Преотстъпване на данък върху годишната данъчна основа до 60% на ЕТ регистрирани като земеделски производители	2010	0,51 %	15 078 114
Общо		2,04 %	60 050 711

8.4. Оценка на данъчните разходи по цели

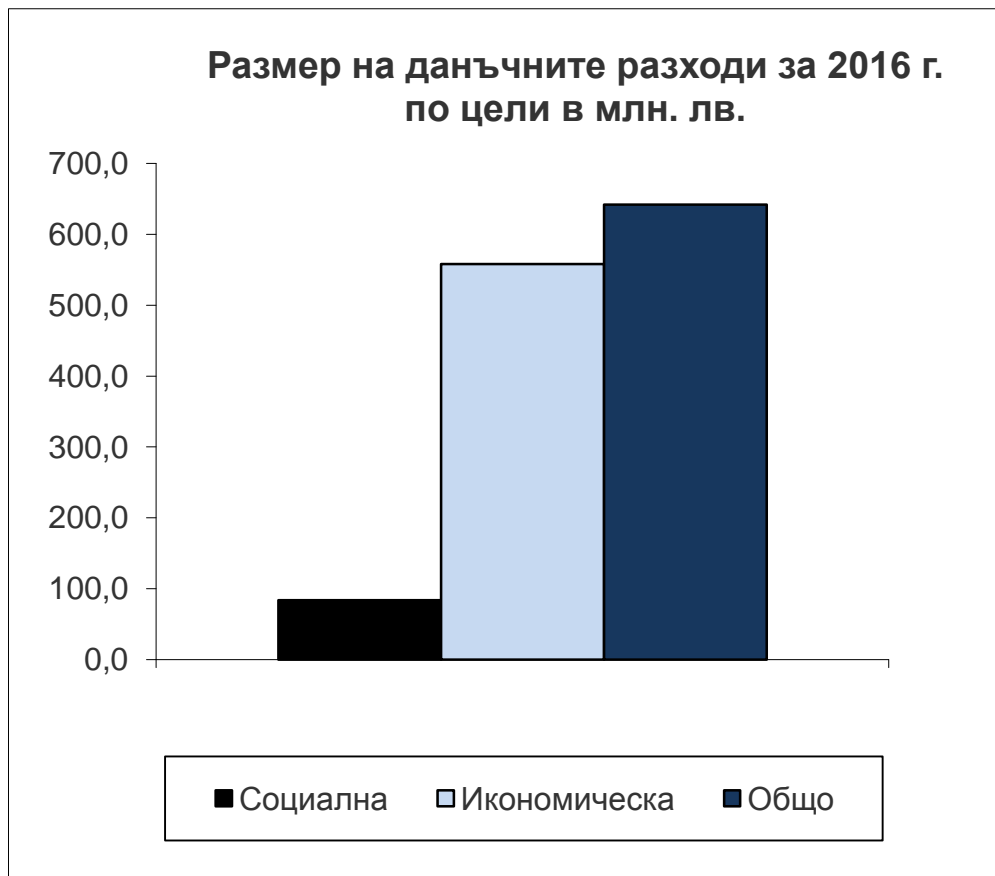
Данъчните разходи са оценени по две основни цели – икономическа цел и социална цел. Данъчните разходи с икономическа цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към стимулиране на преките чуждестранни инвестиции и иновациите, повишаване на заетостта, развитието на определени региони и икономически отрасли в страната.

Данъчните разходи със социална цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към определени категории физически лица.

2016 година

За 2016 г. относителният дял на данъчните разходи с икономическа цел е 86,3 %, съответно, данъчните разходи със социална цел – 13,7 %.

Цел	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Икономическа цел	558 205 512	2,07 %
Социална цел	83 782 312	0,31 %
Общо	641 987 825	2,39 %

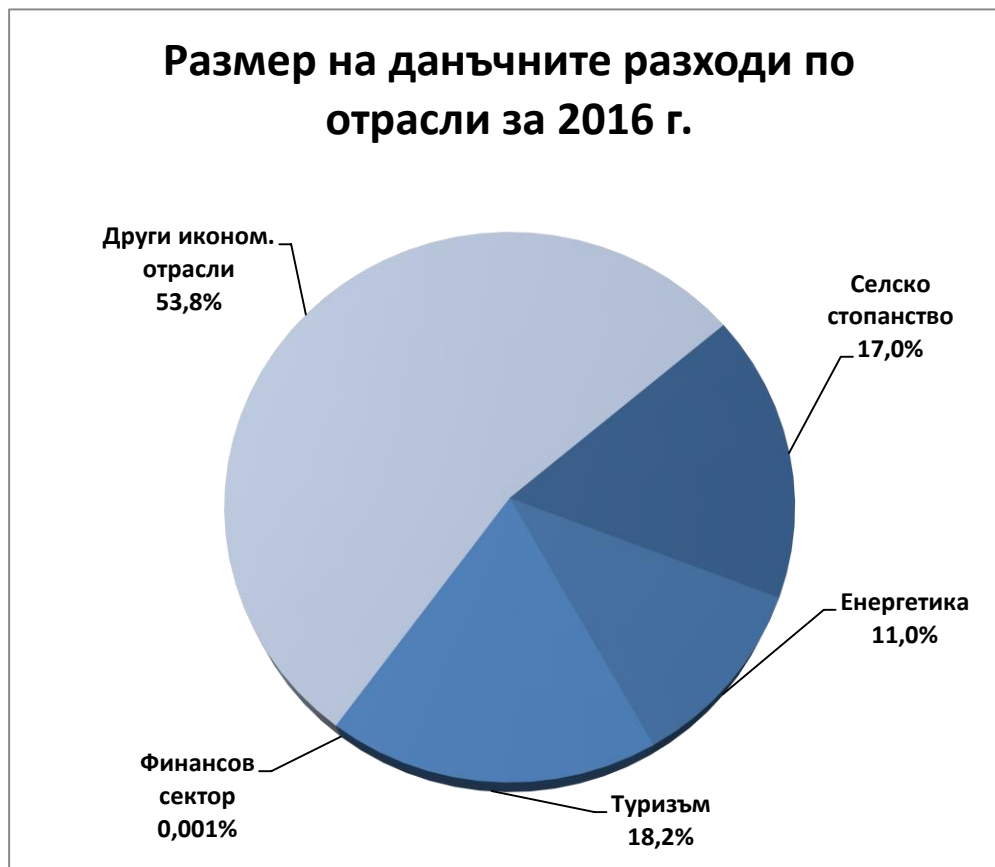
8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори

Данъчните разходи са оценени по икономически отрасли и сектори.

2016 година

Икономически отрасъл	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Селско стопанство	108 832 637	0,40 %
Енергетика	70 729 471	0,26 %
Туризъм	117 070 175	0,44 %

Финансов сектор	4 899	0,0001 %
Други иконом. отрасли	345 350 642	1,28 %
Общо	641 987 825	2,39 %

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Други“ са включени няколко икономически отрасли (хранително-вкусова промишленост, фармацевтична промишленост и др.), както и данъчните разходи по общи данъчни мерки (например, „Пренасяне на данъчни загуби“) или по данъчни мерки за регионално развитие и заетост, които от една страна, обхващат значителен брой отрасли, а от друга страна, трудно могат да бъдат индивидуализирани по отделни икономически отрасли (например, „Преотстъпване до 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица“).

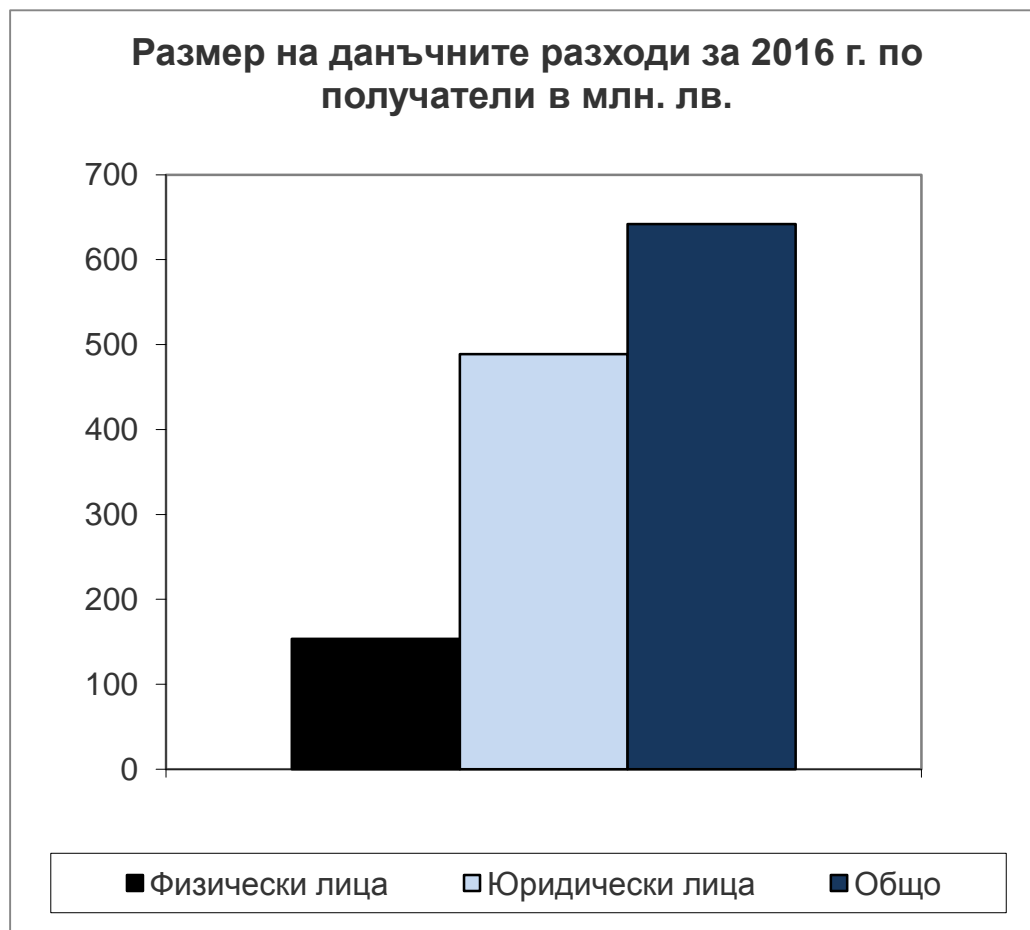
8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели

Данъчните разходи са оценени по две основни категории получатели – юридически лица и физически лица.

2016 година

За 2016 г. относителният дял на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица, е 76,1 % съответно, данъчните разходи с получатели физически лица - 23,9 %.

Получател	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Юридически лица	488 616 331	1,82 %
Физически лица	153 371 493	0,57 %
Общо	641 987 825	2,39 %

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Юридически лица“ са включени местни юридически лица, вкл. неперсонифицирани дружества и чуждестранни лица с място на стопанска дейност в България.

IX. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПРОЦЕСА ПО ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

- Периодичен преглед и оценка на данъчните разходи – изготвяне на ежегоден Доклад за данъчните разходи;
- Публикуване на Доклада за данъчните разходи на Интернет страницата на Министерство на финансите с цел увеличаване прозрачността на публичните финанси и информираност на обществото;
- Анализ на необходимата информация и източници на информация за изготвяне на оценка на данъчните разходи;
- Намаляване на дела на неоценените данъчни разходи;
- Актуализиране на Доклада за данъчните разходи за минал период при възможност за ревизиране на оценките или остойностяване на неоценен данъчен разход;
- Изготвяне на оценка на ефективността на данъчните разходи;
- Изготвяне на предварителна оценка “разходи-ползи” при въвеждане на бъдещи данъчни разходи;
- Изготвяне на краткосрочни и средносрочни прогнози за стойността на данъчните разходи, считано от 01.01.2014 година.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Българската данъчна система предлага малко на брой данъчни разходи. Основно данъчните разходи са насочени към стимулиране на икономическото развитие и растеж чрез насърчаване на инвестициите, иновациите и заетостта.

През анализирания период се наблюдава увеличение на данъчните разходи като цяло. Увеличението основно се дължи на намаляване броя на неоценените мерки, както и влиянието на протичащите макроикономически процеси в икономиката, върху декларираните данъчни задължения, водещи до ползване на различен брой и размер данъчни преференции и оказващи пряко влияние върху размера на данъчните разходи.

От доклада е видно, че една част от данъчните разходи, свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци, не са оценени поради липса на информация. В тази връзка продължава да се предприемат необходимите действия за намаляване дела на неоценените разходи, без това да увеличава административната тежест и разходите на данъчно задължените лица.

Не на последно място следва да се отбележи, че част от данъчните разходи, въведени преди няколко години са загубили въздействието си върху данъкоплатците и са неефективни, като на този етап те водят само до намаляване на бюджетните приходи, без реална полза за икономиката и обществото. За неефективните данъчни разходи следва да бъде проведено по-задълбочено проучване, което да даде отговори на въпроса в каква степен е оправдано по-нататъшното им действие в настоящата им форма. От друга

страна следва да се отчете, че тенденцията по въвеждането на нови мерки или възстановяването на стари такива, отразява последователния анализ по прилагането на различни стимули в конкретни области, като динамично средство за постигане на поставените приоритети.

За повече информация:

Дирекция „Данъчна политика“

Министерство на финансите